

Archeologienota
Bouwel (Grobbendonk) – Vrijheidsstraat 5

Natasja Reyns en Liesbeth Claessens

Temse
2016

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba

All-Archeo bvba
Laagstraat 12
9140 TEMSE

Wettelijk depot nummer
D/2016/12.807/31

© All-Archeo bvba

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Verslag resultaten bureauonderzoek	7
2.1	Administratieve gegevens	7
2.2	Archeologische voorkennis	9
2.3	Onderzoeksopdracht	9
2.3.1	Vraagstelling en randvoorwaarden	9
2.3.2	Beschrijving geplande werken.....	9
2.3.3	Werkwijze	10
2.4	Assessmentrapport	11
2.4.1	Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied.....	11
2.4.2	Historische beschrijving van het onderzochte gebied	16
2.4.3	Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader	18
2.4.4	Interpretatie van het onderzochte gebied	20
2.4.5	Synthese	21
2.4.6	Samenvatting gericht op een gespecialiseerd publiek.....	22
2.4.7	Samenvatting gericht op een niet gespecialiseerd publiek.....	22
3	Bibliografie.....	25
3.1	Publicaties	25
3.2	Websites	25
4	Bijlagen	27
4.1	Archeologische periodes	27
4.2	Plannenlijst	27
4.3	Fotolijst.....	27

1 Inleiding

Deze archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van de aanvraag van een verkavelingsvergunning waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen helemaal buiten de archeologische zones liggen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones,¹ zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.

Het onderzoeksgebied valt niet binnen een beschermde archeologische site, noch binnen een gebied waar geen archeologisch erfgoed te verwachten valt.²

Alle coördinaten die weergegeven worden, zijn uitgedrukt in Lambert 72, tenzij anders vermeld.

De uitvoering van vooronderzoek zonder ingreep in de bodem gaat steeds de uitvoering van vooronderzoek met ingreep in de bodem vooraf. Het doel van een archeologisch vooronderzoek wordt immers met een minimum aan destructie van het archeologisch erfgoed bereikt.

¹ <https://geo.onroenderfgoed.be>

² <https://geo.onroenderfgoed.be>

2 Verslag resultaten bureauonderzoek

Het doel van de archeologische bureaustudie is de aanwezigheid, aard en bewaringsomstandigheden van de archeologische monumenten te kunnen inschatten, de landschappelijke opbouw van het gebied te kennen, om de impact van de werken op het aanwezige archeologische erfgoed in te schatten en daaruit concrete aanbevelingen te formuleren voor de verdere prospectiestrategie.

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode: 2016F148

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

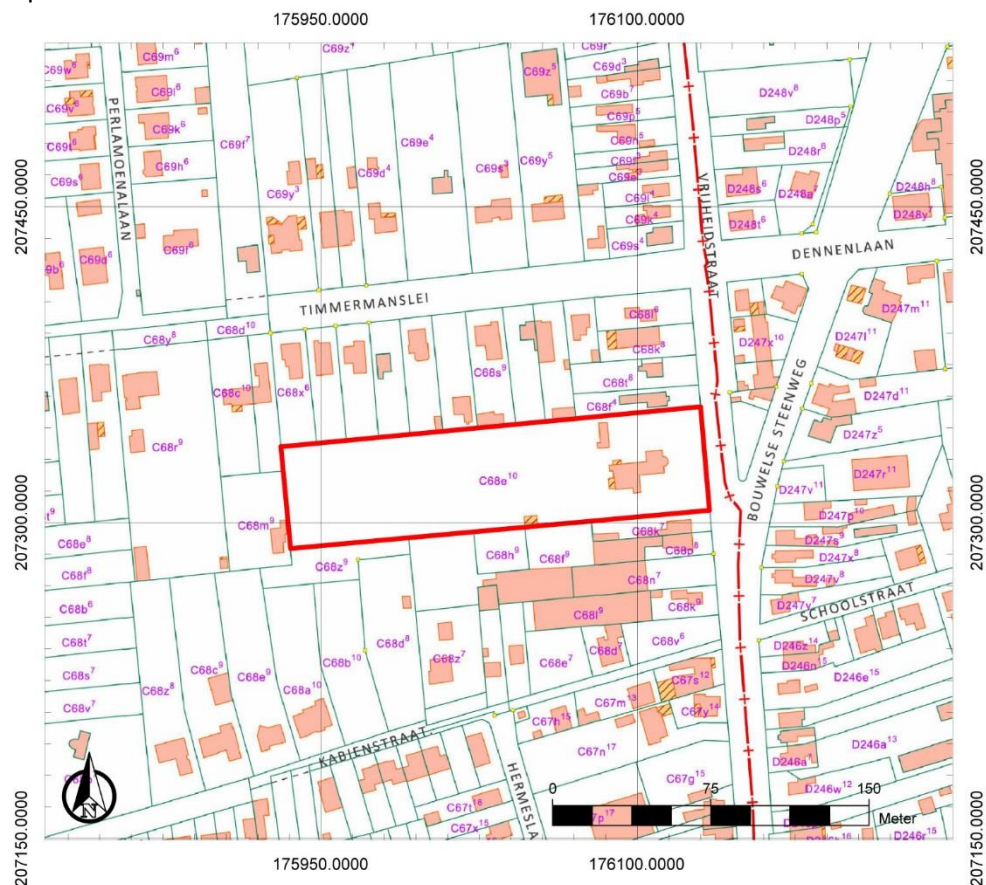
Locatie (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Antwerpen, Grobbendonk, Bouwel, Vrijheidsstraat 5, Lindekens

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 175931, 207336
- 176130, 207355
- 176134, 207305
- 175936, 207287

Kadastrale percelen: Grobbendonk, afdeling 1, sectie C, nummer 68e¹⁰

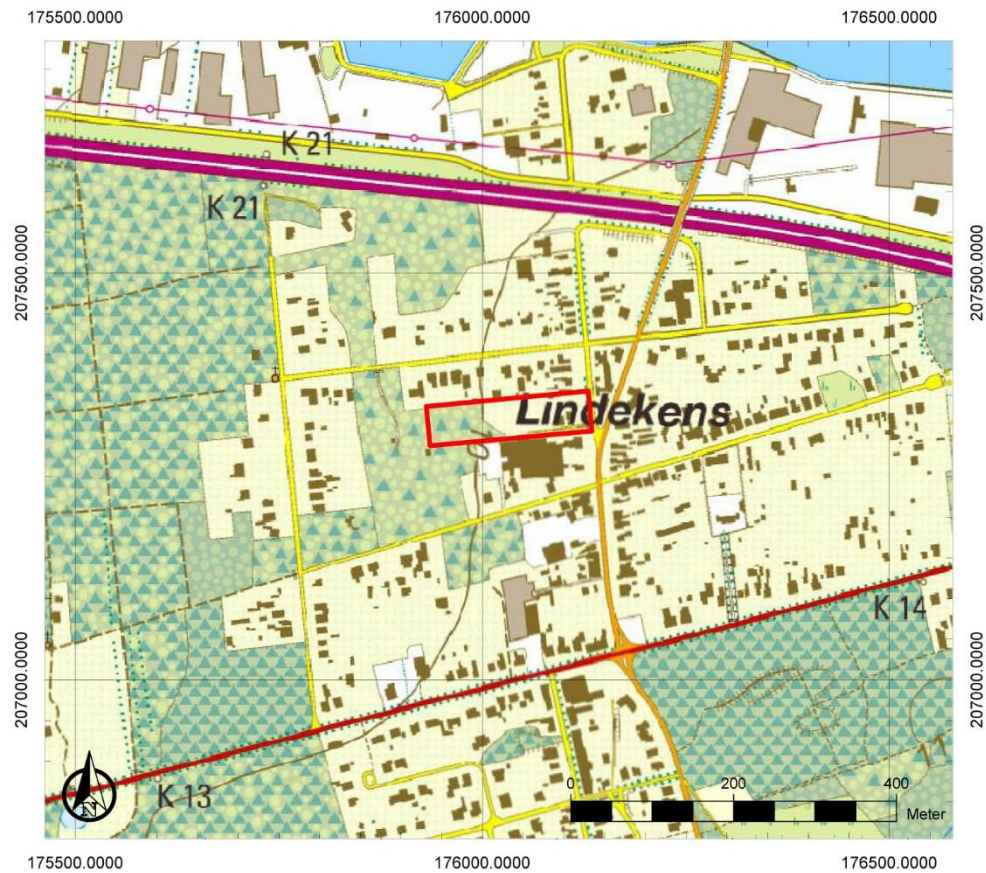
Kadastraal plan:

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood.
(http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE)

Oppervlakte onderzoeksgebied: ca. 9780 m²

Topografische kaart:

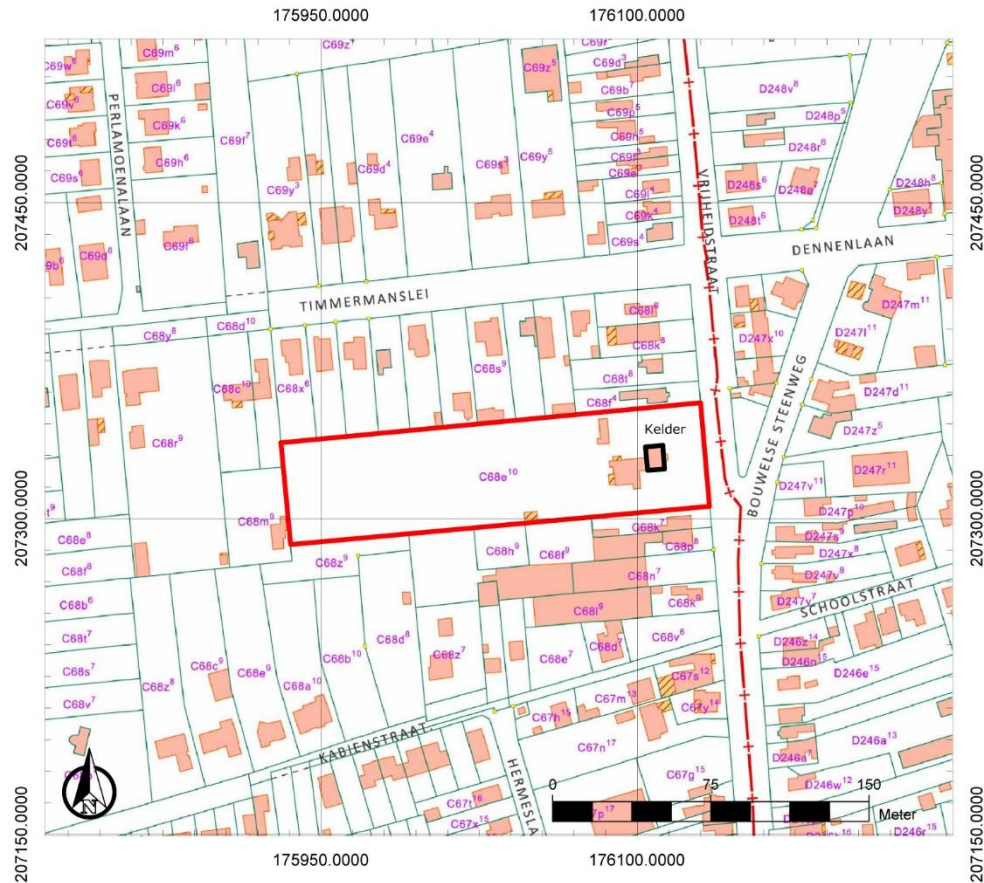

Figuur 2: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.dov.vlaanderen.be>)

Begin- en einddatum uitvoering onderzoek: 17/06/2016-18/07/2016

Relevante termen uit de thesauri bij de Inventaris Onroerend Erfgoed: bureauonderzoek, steentijd, Romeinse tijd, volle middeleeuwen, late middeleeuwen, nieuwe tijd, nieuwste tijd, heide, bos

Verstoorde zones: naar verwachting heeft de aanwezige bebouwing (Figuur 1) een plaatselijke verstoring veroorzaakt met een diepte van 50 tot 80 cm onder het maaiveld. De huidige bebouwing is onderkelderd (Figuur 3). De kelder heeft een diepte van ca. 1.70 m onder het maaiveld en betekent een verstoring van het aanwezige bodemarchief.

Figuur 3: Kadasterplan met aanduiding van verstoorde zones

2.2 Archeologische voorkennis

Niet van toepassing.

2.3 Onderzoeksoopdracht

2.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Naar aanleiding van een geplande verkaveling ter hoogte van het onderzoeksterrein wordt een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij staat de vraag centraal wat de impact zal zijn van de geplande werken op het archeologisch bodemarchief. Op basis daarvan wordt een afweging gemaakt of verder archeologisch onderzoek nodig is.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?
- Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?

2.3.2 Beschrijving geplande werken

Op het terrein wordt een verkaveling voorzien van 7 bouwloten. De geplande bebouwing omvat drie appartementsgebouwen en vier woningen in halfopen bebouwing. Er wordt wegnis voorzien om toegang te verlenen tot het perceel, vanuit de Vrijheidsstraat. De nutsleidingen worden gepland ter

hoogte van de wegnis. Centraal op het terrein, tussen de wegnis en lot 3 wordt een groenzone voorzien.

VERKAVELINGSONTWERP

Schaal: 1/500

Figuur 4: Inplantingsplan (Paul Verhaert)

De geplande bodemingrepen hebben een gemiddelde diepte van 50 tot 80 cm. Ter hoogte van de appartementsgebouwen wordt een ondergrondse parking voorzien. De precieze verstoringsdiepte van de ondergrondse parking ligt nog niet vast. Deze is afhankelijk van de resultaten van de stabiliteitsstudie. Er zijn nog geen doorsnede-tekeningen beschikbaar. De precieze verstoringsdiepte van de woningen ligt ook nog niet vast. Daarom wordt bij de afweging van de impact van de geplande werken uitgegaan van een maximaal scenario, waarbij alle bouwvolumes tot op grote diepte onderkelderd zullen worden. We gaan er daarom van uit dat de geplande werken het aanwezig bodemarchief volledig zullen verstoren.

Voor de bouwwerken van start kunnen gaan, dient de aanwezige bebouwing gesloopt te worden en dient het aanwezige bos gerooid te worden. Wanneer ondergrondse massieven verwijderd worden en de stronken en wortels van bomen gerooid worden, vindt een verstoring van het bodemarchief plaats.

2.3.3 Werkwijze

Het bureauonderzoek heeft betrekking op een zone die gekenmerkt wordt door een lage densiteit aan bebouwing in het verleden. Daarom werd bijzondere aandacht besteed aan de landschappelijke opbouw en het landgebruik van het gebied.

Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via www.dov.vlaanderen en www.geopunt.be. De geomorfologische kaart en de bodemerosiekaart zijn niet beschikbaar voor het onderzoeksgebied. Van het tot nog toe uitgevoerde historisch en heemkundig onderzoek is een stand van zaken gemaakt met betrekking tot het onderzoeksgebied op basis van alle beschikbare publicaties (zie bibliografie). Het historisch kaartmateriaal is georeferereerd geraadpleegd op www.geopunt.be.

Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de gebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te kennen. Met de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden en de Vandermaelen-kaart worden twee momentopnames bekeken, namelijk 1771-1778 en 1846-1854, voorafgaand aan de stafkaarten. De Atlas der Buurtwegen toont een gelijkaardige situatie als de Vandermaelen kaart. Daarom is gekozen om de Atlas der Buurtwegen niet af te beelden. De informatie afkomstig uit historisch kaartmateriaal kan een impact hebben op de inschatting van de kwaliteit van het eventueel aanwezige oudere bodemarchief.

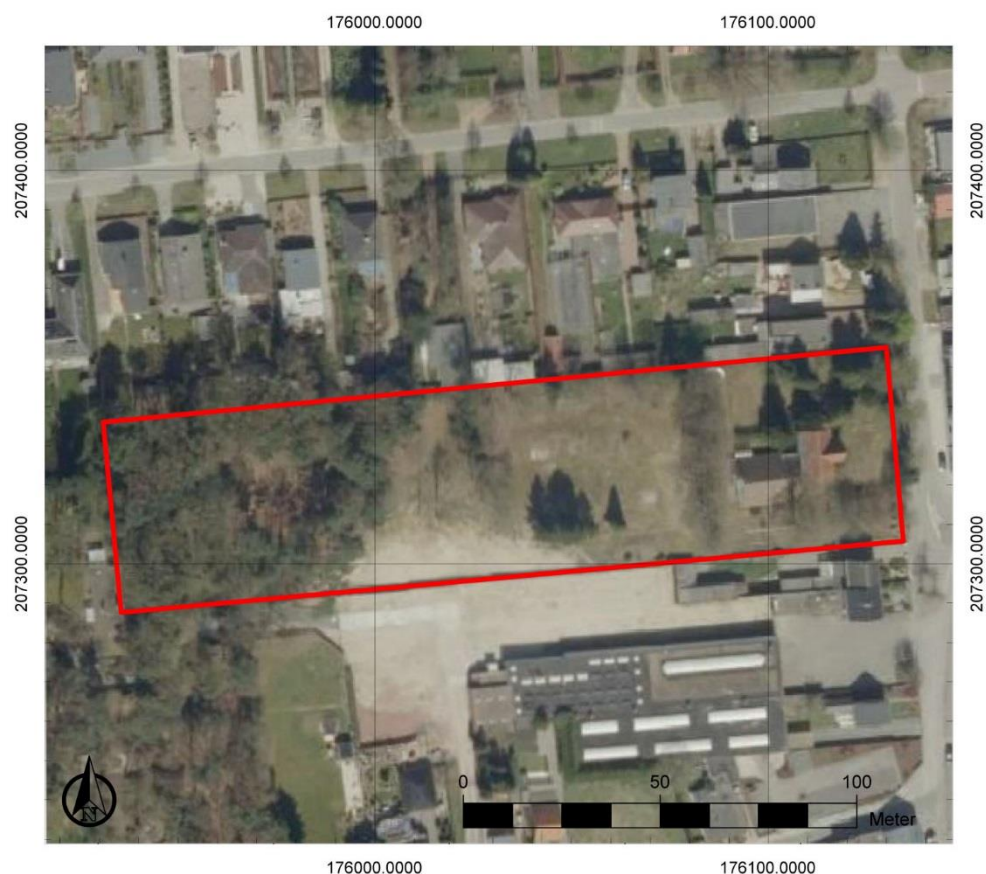
Beschikbare stafkaarten en luchtfoto's van het onderzoeksterrein werden geraadpleegd op www.geopunt.be en op www.cartesius.be. Ze werden enkel weergegeven in voorliggende studie wanneer ze een relevante bijdrage leveren aan de onderzoeksvragen met betrekking tot de landschapshistoriek, de gebruiksgeschiedenis van het terrein of de evolutie van de historische bebouwing.

In het kader van de vraagstelling rond het archeologisch potentieel van het terrein werden de Centrale Archeologische Inventaris en de landschapsatlas geraadpleegd. De Centrale Archeologische Inventaris is een inventaris van tot nog toe gekende archeologische vindplaatsen. Vanwege het specifieke karakter van het archeologisch erfgoed dat voor ons verborgen zit in de ondergrond, is het onmogelijk om op basis van de Centrale Archeologische Inventaris met zekerheid uitspraken te doen over de aan- of afwezigheid van archeologische sporen. De aan- of afwezigheid van archeologische sporen dient met verder archeologisch onderzoek vastgesteld te worden.

2.4 Assessmentrapport

2.4.1 Landschappelijke ligging van het onderzochte gebied

Het onderzoeksgebied is gelegen ten westen van de Vrijheidsstraat, ten zuiden van de Timmermanslei, ten oosten van de Pallieterdreef en ten noorden van de Kabienstraat. Het westen van het onderzoeksgebied is bebost, het oosten is bebouwd en de tussenliggende zone is in gebruik als tuinzone. Hydrografisch behoort het terrein tot het Netebekken. Het terrein is in vogelvlucht ongeveer 500 m ten zuiden van het Albertkanaal gelegen.

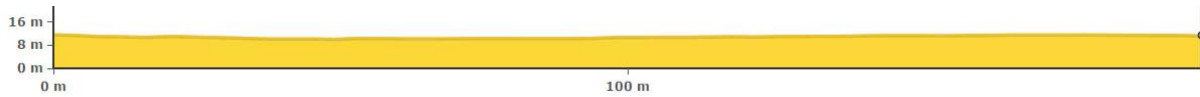

Figuur 5: Luchtfoto van 2015 met aanduiding van het onderzoeksgebied (<https://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 6: Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, DTM 1m, met aanduiding van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied ligt in een laaggelegen gebied, de depressie van de Schijns-Nete (Figuur 6).³ Het terrein is te situeren op een hoogte van ca. 10,3 tot 11,8 m TAW (Figuur 7). Het laagste punt bevindt zich centraal in het onderzoeksgebied.

Figuur 7: Hoogteverloop van west naar oost van het terrein (www.geopunt.be/kaart)

De tertiaire ondergrond van het onderzoeksgebied bestaat uit de Formatie van Diest, die bestaat uit groen tot bruin zand dat heterogeen is, glauconietrijk is, en meerdere grindlagen, (ijzer)zandsteenbanken, klei- en micarijke horizonten en een schuine gelaagdheid bevat.⁴

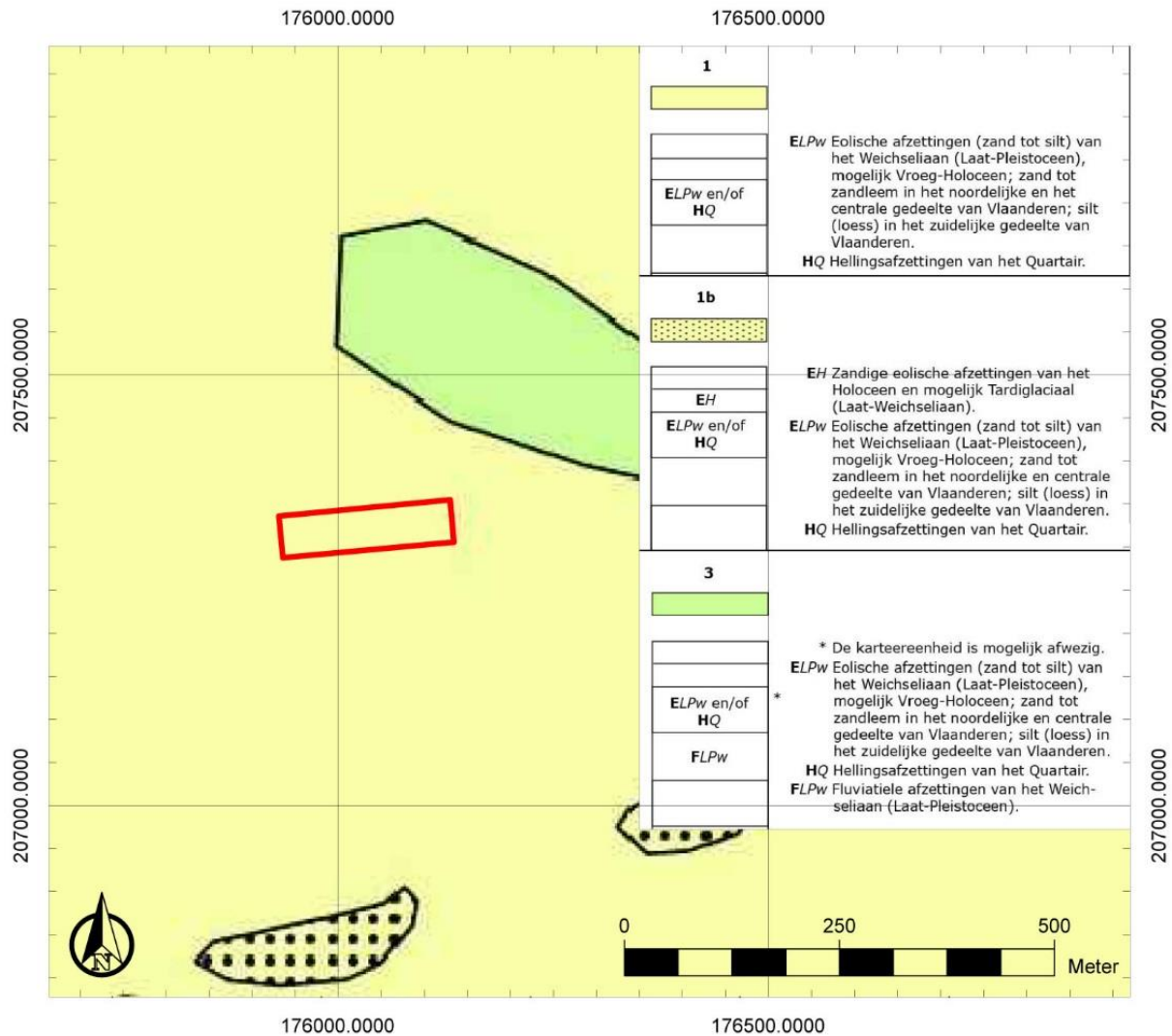
Figuur 8: Tertiaire geologische ondergrond met aanduiding van het onderzoeksgebied. Roze: Formatie van Diest (www.geopunt.be)

De quartairgeologische kaart geeft aan dat zich binnen het onderzoeksgebied eolische afzettingen kunnen bevinden, bestaande uit zand of silt van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen en/of hellingsafzettingen van het quartair.⁵

³ Goolaerts/Beerten 2006, 2

⁴ www.geopunt.be/kaart

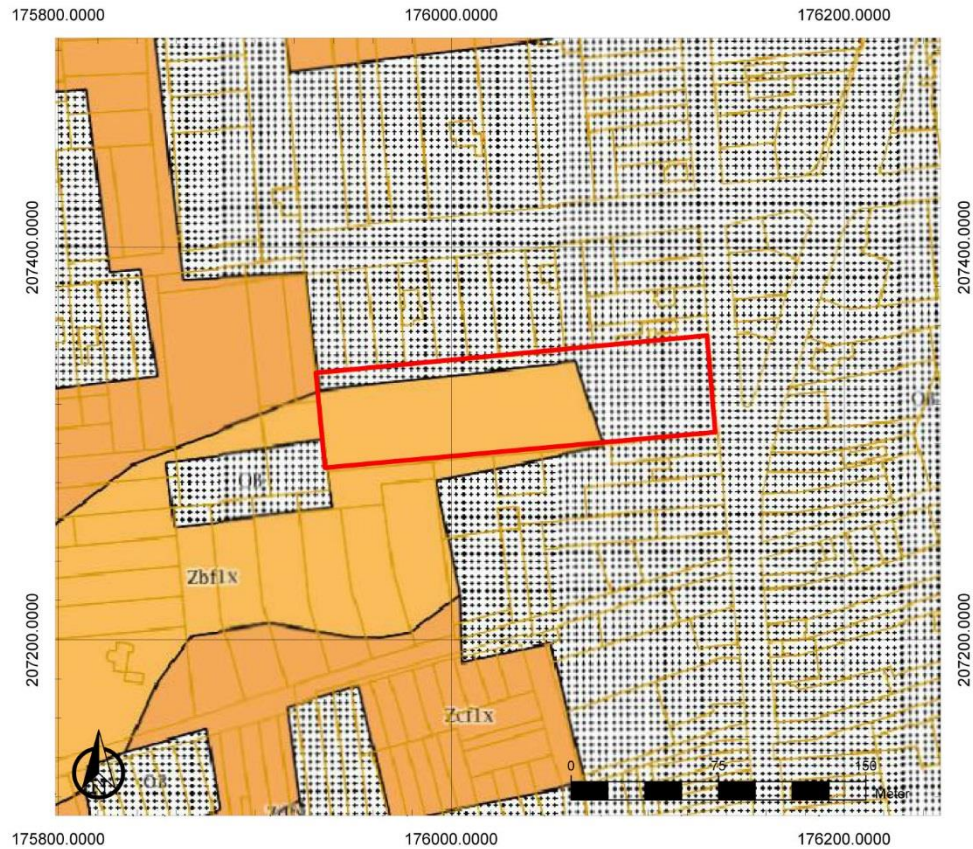
⁵ www.geopunt.be/kaart

Figuur 9: Quartairegeologische kaart met aanduiding van het projectgebied (www.geopunt.be)

De bodemkaart (Figuur 10) toont dat het oostelijke deel van het onderzoeksgebied gekarteerd is als bebouwde zone (OB). Centraal en in het westen van het terrein komt een droge zandbodem met weinig duidelijke ijzer en/of humus B horizont (Zbf1x) voor.⁶

⁶ www.geopunt.be

Figuur 10: Bodemkaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<http://www.geopunt.be/>)

Figuur 11: Bodemgebruikskaat met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

De bodemgebruikskaat (Figuur 11) toont dat het onderzoeksgebied voornamelijk begroeid is met bomen, gras en struiken, maar er zijn ook enkele gebouwen aanwezig.

2.4.2 Historische beschrijving van het onderzochte gebied

Bouwel was eeuwenlang verbonden met de hoofdgemeente Grobbendonk. Zo worden beide gemeenten volgens sommige literatuurbronnen in een charter van 994 of 997 in één woord als "Odlobolo" vermeld. Een driehoekig plein in het gehucht Langenheuvel (Dijkstraat, Verbindingsstraat) zou kunnen wijzen op een Frankische oorsprong.⁷

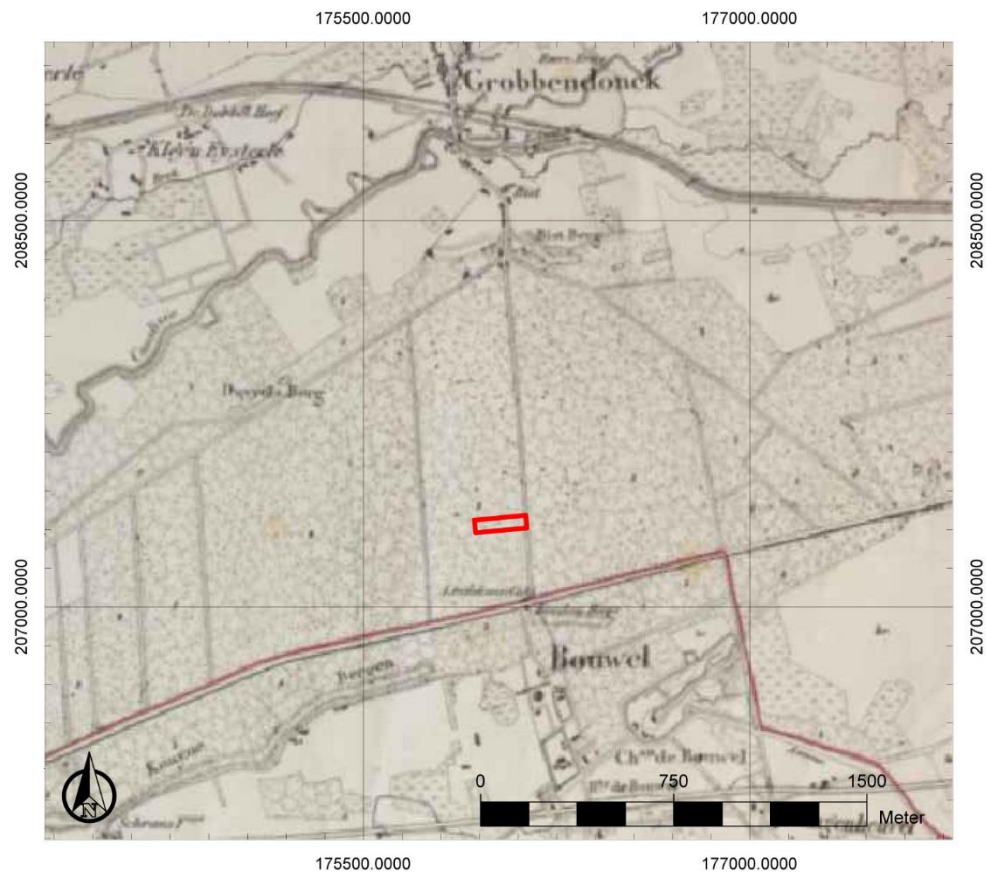

Figuur 12: Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (1771-1778). (<http://www.geopunt.be/kaart>)

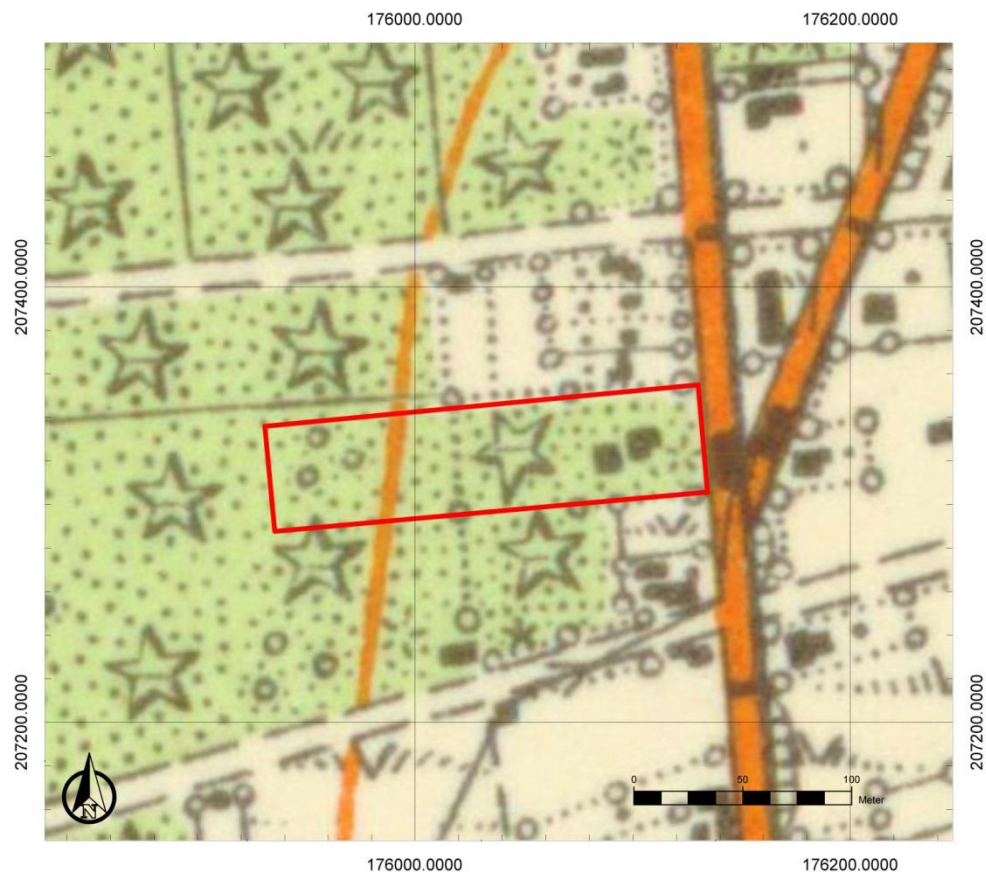
Op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden uit 1771-1778 (Figuur 12) is het onderzoeksgebied gesitueerd in de Sint-Lambertusheide, tussen Grobbendonk in het noorden en Bouwel in het zuiden. De Vrijheidsstraat is wel al te herkennen. Deze verbindt de twee dorpen met elkaar. Op de Vandermaelen-kaart uit 1846-1854 (Figuur 13) is deze situatie ongewijzigd, maar wordt het terrein nu als bebost aangegeven.

Een topografische kaart uit 1929-1936 (Figuur 14) toont wel bebouwing ter hoogte van de straat. Bijgevolg dateert het ontstaan van de bebouwing uit de periode 1854-1929. Verder is ook het bos aangegeven.

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: Bouwel. In Inventaris Onroerend Erfgoed. Opgehaald van <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/121663> op 27-06-2016 10:54.

Figuur 13: Vandermaelen-kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<http://www.geopunt.be/kaart>)

Figuur 14: Topografische kaart uit 1929-1936 (www.cartesius.be)

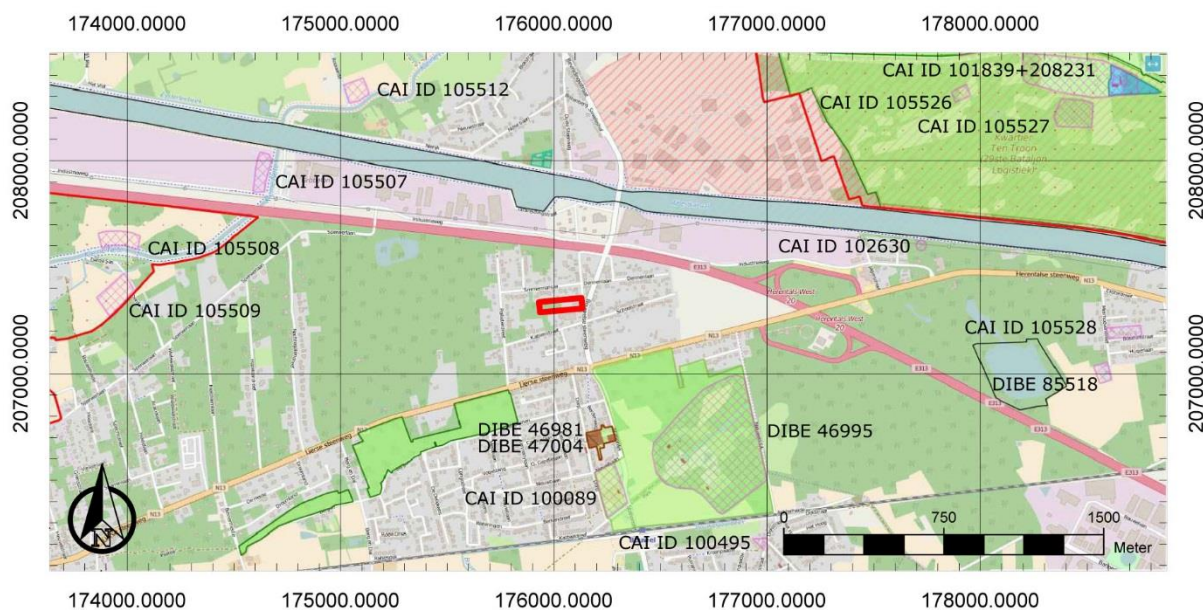

Figuur 15: Luchtfoto uit 1971 met aanduiding van het onderzoeksgebied (www.geopunt.be)

Een luchtfoto uit 1971 (Figuur 15) toont dat het oostelijke deel van het onderzoeksgebied ondertussen wel bebouwd is geworden, en dat het westelijke deel bebost is, zoals op heden nog het geval is (Figuur 5).

2.4.3 Het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader

In de buurt van het onderzoeksgebied zijn enkele gekende archeologische waarden gelegen. Ze kunnen inzicht bieden in het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied.

Figuur 16: Overzichtskartaal Centrale Archeologische Inventaris met aanduiding van het onderzoeksgebied
(<https://geo.onroerenderfgoed.be/>)

De aanwezige archeologische resten in de omgeving dateren uit verschillende periodes. Archeologische vondsten uit de steentijd zijn te vinden ter hoogte van CAI ID 102630, 105507, 105508 en 105509. Het gaat om losse vondsten lithisch materiaal. Enkel een silex afslag op de locatie CAI ID 102630 kan specifiek gedateerd worden in het Paleolithicum. De steentijdvondsten bevinden zich langs de Kleine Nete.⁸

Bij een veldprospectie ter hoogte van CAI ID 105512, eveneens langs de Kleine Nete, werd een losse vondst aardewerk aangetroffen, die gedateerd wordt in de Romeinse tijd.⁹

Vervolgens bevinden er zich in de omgeving heel wat resten uit de middeleeuwen. Losse vondsten aardewerk werden aangetroffen op de locaties CAI ID 101839, 105526, 105527 en 105528.¹⁰ Op locatie CAI ID 100495 werd een boomstamwaterput vastgesteld, die op basis van vondsten gedateerd kan worden in de volle middeleeuwen.¹¹

Ter hoogte van de overige locaties werden resten vastgesteld uit de late middeleeuwen, die doorlopen tot in de nieuwe tijd en waarvan sommigen vandaag de dag nog bewaard zijn gebleven.

⁸ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 102630, Grobendonk G8 (geraadpleegd op 23 juni 2016)

Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105507, Beverdonk I (geraadpleegd op 23 juni 2016)

Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105508, Derde Sas I (geraadpleegd op 23 juni 2016)

Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105509, Hooiendonk I (geraadpleegd op 23 juni 2016)

⁹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105512, Niereik I (geraadpleegd op 23 juni 2016)

¹⁰ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 101839, Klooster De Troon (geraadpleegd op 23 juni 2016)

Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105526, Troonsche Heide I (geraadpleegd op 23 juni 2016)

Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105527, De Troon I (geraadpleegd op 23 juni 2016)

Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 105528, Bosduifstraat I (geraadpleegd op 23 juni 2016)

¹¹ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 100495, Dijkstraat I (geraadpleegd op 23 juni 2016)

Een eerste locatie DIBE 46981 is de parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen met kerkhof in Bouwel. Deze zou opklimmen tot ca. 1294.¹² Naast de kerk bevindt zich een pastorie, DIBE 47004, die dateert uit 1780.¹³ Zowel het kerkhof als de pastorie waren ooit omgracht. Het geheel werd geïnventariseerd als DIBE 300179 Bouwel Kerkomgeving.¹⁴

Op het domein van Klooster De Troon (CAI ID 101839 en 208231) werden bij archeologisch onderzoek muurresten uit de late middeleeuwen aangetroffen, die tot het klooster behoorden. Het klooster, ook wel bekend als de Priorij Onze-Lieve-Vrouw Ten Troon (DIBE 85527), werd oorspronkelijk als abdij gesticht in 1414. In de 16de eeuw werd het klooster geplunderd en vernietigd, waarna het voornamelijk als hoeve werd gebruikt. Eind 19de eeuw werd de kerk volledig vernield door een brand. De ruïnes van de kerk kwamen in handen van een natuurvereniging, die startte met opgravingen en restauratie van de kerk. De overige delen van het voormalige klooster zijn vandaag de dag privébezit.¹⁵

Ter hoogte van CAI ID 100089 bevindt zich de Bouwelhoeve, oftewel de Schrans van Bouwel. Deze hoeve komt voor op de historische kaarten uit de 18de eeuw, maar een eerste vermelding van de schrans zou dateren uit 1481.¹⁶

DIBE 46995 is het Kasteeldomein Bouwelhof, dat kort na de onafhankelijkheid van Bouwel (afgesplitst van Grobendonk) in 1487 werd opgericht. Volgens een afbeelding uit de 17de eeuw zou het oorspronkelijk gaan om niet meer dan een omgrachte hoeve. In 1820 werd het oude kasteel vervangen door het huidige in classicistische stijl.¹⁷

Een laatste locatie is DIBE 85518 (foutief vermeld als 85515 in de Centrale Archeologische inventaris). Hoeve Meerhoeven is terug te vinden op de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, maar klimt mogelijk op tot de 13de eeuw. De locatie op de historische kaart komt echter niet helemaal overeen met waar de hoeve vandaag de dag nog steeds staat, namelijk op de hoek van de Meirhoevendreef en de Bosduifstraat.¹⁸

2.4.4 Interpretatie van het onderzochte gebied

Het terrein lijkt op basis van historische bronnen geen historische bebouwing gekend te hebben. Op basis van cartografische bronnen is de vroegste bebouwing op het perceel te situeren in de periode 1854-1929. De aanwezige bebouwing lijkt ontstaan in de 19de eeuw. Er is dus geen sprake van historische bebouwing.

¹² Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: *Parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw ten Hemel Opgenomen met kerkhof*. In *Inventaris Onroerend Erfgoed*. Opgehaald van <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/46981> op 23-06-2016 09:28.

¹³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: *Pastorie*. In *Inventaris Onroerend Erfgoed*. Opgehaald van <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/47004> op 23-06-2016 09:29.

¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: *Bouwel kerkomgeving*. In *Inventaris Onroerend Erfgoed*. Opgehaald van <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/300179> op 23-06-2016 11:09.

¹⁵ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 101839, Klooster De Troon (geraadpleegd op 23 juni 2016)
Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 208231, Klooster De Troon 2(geraadpleegd op 23 juni 2016)
Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: *Priorij Onze-Lieve-Vrouw-Ten-Troon*. In *Inventaris Onroerend Erfgoed*. Opgehaald van <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/85527> op 23-06-2016 11:21.

¹⁶ Centrale Archeologische Inventaris, CAI ID 100089, Bouwelhoeve – Schrans van Bouwel (geraadpleegd op 23 juni 2016)

¹⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: *Kasteeldomein Bouwelhof*. In *Inventaris Onroerend Erfgoed*. Opgehaald van <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/46995> op 23-06-2016 09:33.

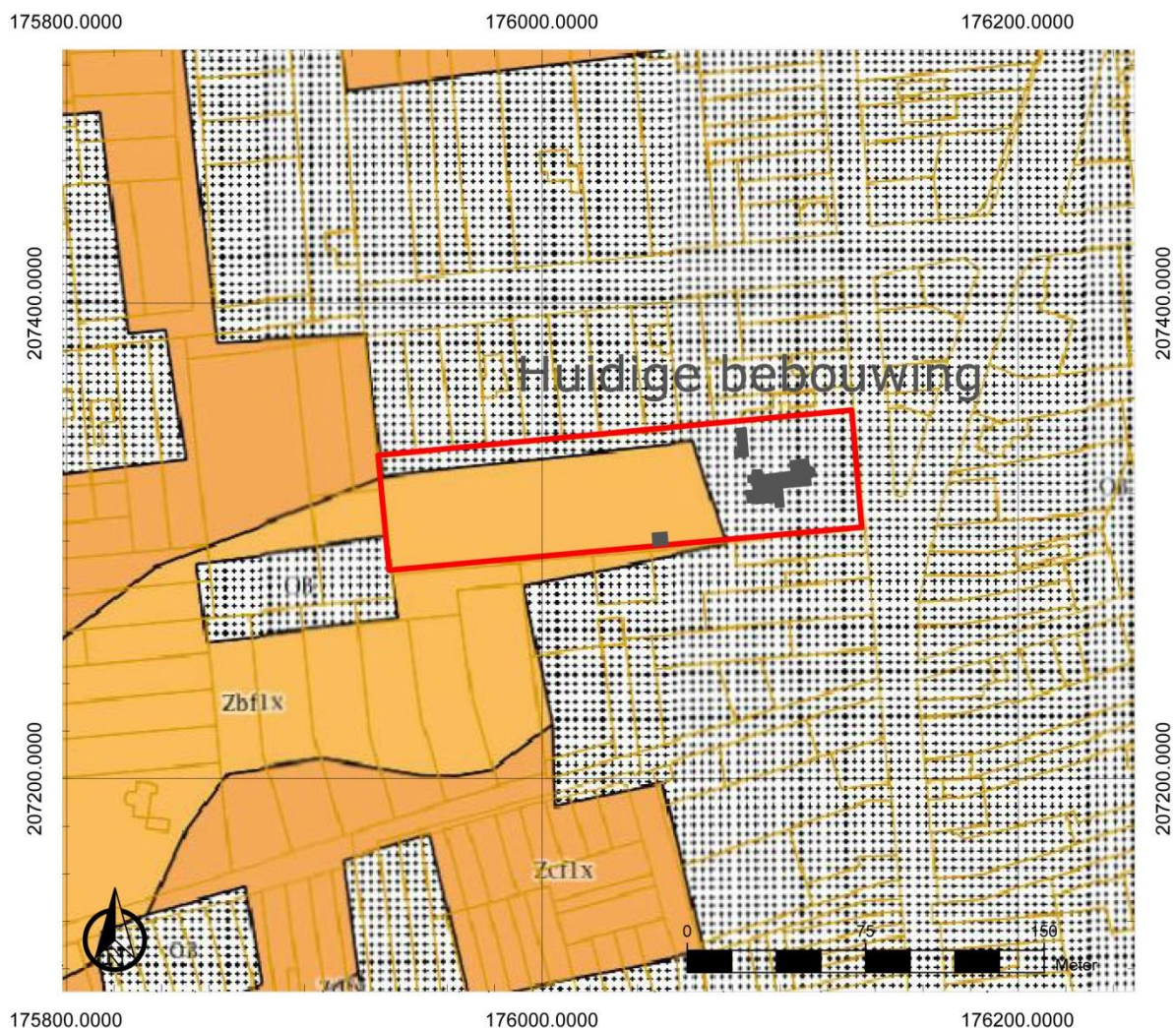
¹⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2016: *Hoevecomplex*. In *Inventaris Onroerend Erfgoed*. Opgehaald van <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/85518> op 23-06-2016 09:44.

Gekende archeologische sporen en archeologische vondsten in de ruimere omgeving van het onderzoeksgebied wijzen op potentieel voor het aantreffen van archeologische sporen en archeologische resten uit de steentijd, de Romeinse tijd en de volle middeleeuwen. Het gaat voornamelijk om bewoningssporen en losse vondsten. Archeologische sporen uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd lijken minder waarschijnlijk omwille van de ligging van het onderzoeksgebied in heidegebied. Cartografische bronnen situeren vanaf 1854-1929 bebouwing op het terrein.

Landschappelijk gezien heeft het terrein archeologisch potentieel omwille van de aanwezigheid van een droge zandbodem. Op basis van de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein zijn geen verstoringen te verwachten, gezien het terrein gekenmerkt werd door heide en vanaf de 19de eeuw bebost is. Enkel aan de straatzijde is een verstoring van het bodemarchief te verwachten door de aanwezigheid van bebouwing die te zien is vanaf de tweede helft van de 19de eeuw of het begin van de 20ste eeuw.

2.4.5 Synthese

Deze synthese geeft de verhouding aan van het onderzochte gebied ten aanzien van zijn landschappelijke en culturele kader. Dit gebeurt aan de hand van een beantwoording van de vooropgestelde onderzoeksvragen.

Figuur 17: Synthesepan met aanduiding van de huidige bebouwing (zwart) binnen het onderzoeksgebied (rood) en geprojecteerd op de bodemaart

Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het terrein?

Landschappelijk vertoont het onderzoeksgebied potentieel voor de aanwezigheid van archeologische sporen en archeologische vondsten uit de steentijd, de Romeinse tijd en de volle middeleeuwen. Op basis van de geraadpleegde cartografische bronnen lijkt de aanwezigheid van archeologische sporen uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd weinig waarschijnlijk, omdat het terrein op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden gesitueerd wordt in heidegebied.

Wat is de landschapshistoriek en de gebruiksevolutie van het terrein?

Zoals gezegd lijkt het onderzoeksgebied lange tijd gesitueerd in heidegebied. De ondergrond bestaat uit een droge zandbodem. Vanaf een topografische kaart uit 1929-1936 wordt bebouwing aangegeven in het oosten van het onderzoeksgebied. De rest van het terrein is aangegeven als bebost. Het is daarom vooral de vraag of binnen het onderzoeksgebied archeologische resten aanwezig zijn uit de volle middeleeuwen en ouder.

Wat is de impact van de geplande werken?

De aanleg van de geplande verkaveling zal voornamelijk een verstoring van het bodemarchief veroorzaken ter hoogte van de bouwvolumes die gerealiseerd zullen worden, ter hoogte van de ondergrondse parking en ter hoogte van de wegenis. De verstoringsdiepte bedraagt gemiddeld 50-80 cm onder het maaiveld. De voorziene bouwvolumes voor woningbouw mogen echter onderkelderd worden, wat een diepere verstoring betekent. De precieze diepte van de ondergrondse parking is afhankelijk van de resultaten van de stabiliteitsstudie. De hoge densiteit aan geplande bodemingrepen binnen het onderzoeksgebied, de mogelijkheid dat de woningen onderkelderd worden en de geplande aanleg van een ondergrondse parking onder de appartementsgebouwen maakt dat er vanuit gegaan kan worden dat het volledige terrein verstoord zal worden.

Voor de bouwwerken van start kunnen gaan, dient de aanwezige bebouwing gesloopt te worden en dient het aanwezige bos gerooid te worden. Wanneer ondergrondse massieven verwijderd worden en de stronken en wortels van bomen gerooid worden, vindt een verstoring van het bodemarchief plaats.

Gezien het hoge archeologische potentieel voor het onderzoeksterrein is bijkomend archeologisch vooronderzoek aangewezen. De afweging van de verschillende onderzoeksmethoden is te vinden in het Programma van maatregelen.

2.4.6 Samenvatting gericht op een gespecialiseerd publiek

Het onderzoeksgebied vertoont een groot archeologisch potentieel voor de aanwezigheid van archeologische sporen en archeologische vondsten uit de steentijd, de Romeinse tijd en de volle middeleeuwen, op basis van de landschappelijke ligging op een droge zandbodem en gekende archeologische resten in de omgeving van het onderzoeksgebied. Op basis van historische kaarten lijkt het potentieel voor archeologische sporen uit de late middeleeuwen en de nieuwe tijd eerder beperkt, omdat het onderzoeksgebied op de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden gesitueerd wordt in heidegebied. In de tweede helft van de 19de of het begin van de 20ste eeuw werd het oosten van het terrein uiteindelijk bebouwd, zoals dat vandaag de dag nog het geval is.

2.4.7 Samenvatting gericht op een niet gespecialiseerd publiek

In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn archeologische resten aanwezig uit de steentijd, de Romeinse tijd en de volle middeleeuwen. De landschappelijke kenmerken van het onderzoeksgebied maken dat het potentieel groot is dat gelijkaardige archeologische resten voorkomen binnen het onderzoeksgebied. In de omgeving zijn ook jongere archeologische resten aangetroffen, maar op basis van de situering van het onderzoeksgebied op een kaart uit 1771-1778 in heidegebied lijkt het

weinig waarschijnlijk dat archeologische resten aanwezig zijn uit de late middeleeuwen of nieuwe tijd. In de tweede helft van de 19de of het begin van de 20ste eeuw werd het oosten van het terrein uiteindelijk bebouwd, zoals dat vandaag de dag nog het geval is.

3 Bibliografie

3.1 Publicaties

Goolaerts, S./K. Beerten, 2006: *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart, Kaartblad 16 Lier*, Leuven.

3.2 Websites

CadGis (2016)

http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE

Cartesius (2016)

<https://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>

Centrale Archeologische Inventaris (2016)

<https://cai.onroenderfgoed.be>

Databank Ondergrond Vlaanderen (2016)

<http://dov.vlaanderen.be>

Geoportaal Onroerend Erfgoed (2016)

<https://geo.onroenderfgoed.be>

Geopunt Vlaanderen (2016)

<http://www.geopunt.be/>

Inventaris Onroerend Erfgoed (2016)

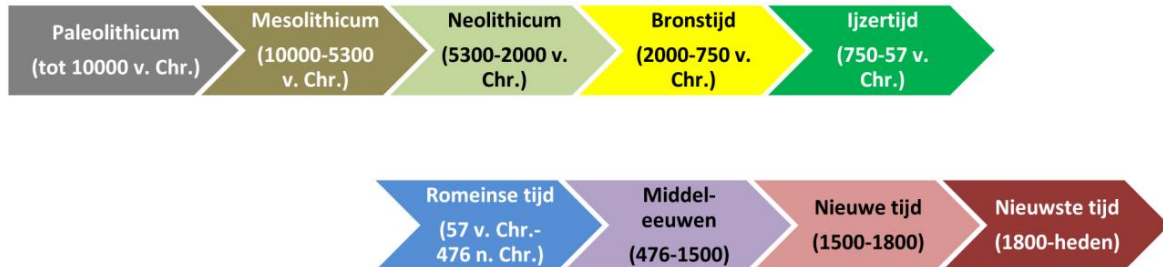
<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2016)

<https://www.onderzoeksbalans.be>

4 Bijlagen

4.1 Archeologische periodes

4.2 Plannenlijst

Plannenlijst bureauonderzoek: projectcode 2016F148

Plan-nummer	Type	Onderwerp	Aanmaak-schaal	Aanmaak-wijze	Datum
1	Kadasterplan	Locatie onderzoeksgebied	1:1	Digitaal	2015
2	Topografische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:10000	Digitaal	2009
3	Overzichtskaart	Verstoorde zones	1:1	Digitaal	18/07/2016
4	Bouwplan	Inplantingsplan	1:500	Digitaal	2/05/2016
5	Hoogtemodel	Digitaal hoogtemodel terrein en omgeving	1:1	Digitaal	20/06/2016
6	Doorsnede	Terreinverloop	1:20000	Digitaal	20/06/2016
7	Tertiaire geologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:50000	Digitaal	1998-2001
8	Quartaargeologische kaart	Locatie onderzoeksgebied	1:200000	Digitaal	20/06/2016
9	Bodemkaart	Locatie onderzoeksgebied	1:20000	Digitaal	20/06/2016
10	Bodemgebruikskaart	Locatie onderzoeksgebied	1:10000	Digitaal	2001
11	Historische kaart	Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden	1:10000	Analoog	1771-1778
12	Historische kaart	Vandermaelen	1:2500	Analoog	1846-1854
13	Historische kaart	Topografische kaart	1:20000	Analoog	1929-1936
14	CAI-kaart	CAI vondstlocaties	1:1	Digitaal	2001-2016
15	Syntheseplan	Synthese van het bureauonderzoek	1:1	Digitaal	27/06/2016

4.3 Fotolijst

Fotolijst bureauonderzoek: projectcode 2016F148

ID	Type	Onderwerp	Vervaardiging	Datum
F1	Luchtfoto	Toestand terrein 2015	Digitaal	2015
F2	Luchtfoto	Toestand terrein 1971	Analoog	1971